

Német nyugdíj

A mai német nyugdíjrendszer három pilléren nyugszik:

1. kötelező (állami) nyugdíjbiztosítás (Gesetzliche Rentenversicherung, GRV), ideértve a közzszolgálati nyugdíjrendszert,
2. foglalkoztatói nyugdíjbiztosítás (betriebliche Altersvorsorge, bAV),
3. magánnyugdíj rendszer (főként a Riester-Rente és a Rürup-Rente megoldások). A Riester- és a Rürup-nyugdíjakat azért vezették be 2002-től, hogy részben ellensúlyozzák az állami nyugdíj kényszerű csökkenését.

A német nyugdíjszámítás

A német nyugdíjszámítás a 2001-ben bevezetett nyugdíjpontok rendszerére épül. A nyugdíj havi összegét a következő képlet alapján állapítják meg:

személyes nyugdíjpontok (db) x bónusz/málusz szorzótényező (%) x aktuális nyugdíjérték (euró-összeg) x nyugdíjtípustól függő szorzótényező (%)

Nyugdíjpont (persönliche Entgeltpunkte)

A biztosított minden biztosítási év után az adott évben elért relatív kereseti helyzetét tükröző nyugdíjpontot kap. A nyugdíjpont értékét elsősorban az éves - kötelező járulék alapját képező - kereset határozza meg, amelyet a német nemzetgazdasági átlagbérhez kell viszonyítani, vagyis a személyes kereset összegét el kell osztani a nemzetgazdasági átlagbér összegével. A képletnek megfelelően pontosan egy pontot ér a járulékfizetők átlagos kereseti szintjének megfelelő kereset. Ha ennél magasabb a kereset, 1-nél nagyobb értékű, ha kisebb a kereset, 1-nél kisebb értékű nyugdíjpontot kap az adott évben a biztosított. A kereset alapján meghatározott nyugdíjponthoz hozzá kell adni a járulékfizetéssel nem járó, de biztosítási időnek minősülő tartamok alapján járó pontokat is.

A kisgyermek nevelése alapján például a gyermek három éves koráig a szülők évente 1 pontot, összesen egy gyermek után 3 pontot kapnak. A szülők meg is oszthatják egymás között e pontokat. Ez a rendelkezés két gyermek esetében már önmagában megalapozhatja egy szülő nyugdíjjogosultságát: ha valaki legalább 5 évig él Németországban és ezalatt felnevel legalább két kisgyermeket legalább 3 éves korukig, akkor anélkül is nyugdíjjogosultságot szerez, hogy

keresőtevékenységet folytatott volna, miután ezt a gyermeknevelési időtartamot a német nemzetgazdasági átlagbér alapján veszik figyelembe minden évben – ezt jelenti az évi 1 pont gyermekenként. Az évi egy pontra a kisgyermekes szülő attól függetlenül jogosult, hogy folytat-e keresőtevékenységet.

Bónusz/málusz szorzótényező (Zugangsfaktor)

Alapesetben a szorzó értéke 1,00 (ha nincs sem levonás, sem bónusz a nyugdíj kapcsán). A korhatár előtti nyugdíjak esetében a szorzótényező havi 0,3%-nak, de összesen legfeljebb 14,4%-nak megfelelő mértékben csökken. A rokkantsági nyugdíj esetében a szorzótényező szintén havi 0,3%-nak, de legfeljebb 10,8%-nak megfelelő mértékben csökkenhet.

A szorzó értéke havi 0,5%-nak megfelelő mértékben nő, ha az érintett személy a nyugdíjkorhatára betöltését követően a nyugdíj igénylése nélkül tovább dolgozik (nyugdíjbónusz).

Aktuális nyugdíjérték (aktueller Rentenwert)

A nyugdíj összegét az aktuális nyugdíjérték mint szorzótényező révén befolyásolja a német gazdasági fejlődés éves alakulása. Az aktuális nyugdíjérték megegyezik annak a havi nyugdíjnak az összegével, ami egy átlagkeresőt illetve meg a tárgyévben.

Az átlagkeresetet a német Nemzeti Számlák alapján határozzák meg. A számítás nem egyszerű, de az elve talán igen:

- az előző évi aktuális nyugdíjértéket megszorozzák
- az előző évi nemzetgazdasági bruttó átlagkereset változásának mértékével, majd
- az előző évi nyugdíjjárulék változásának százalékos mértékével, majd
- az előző évi fenntarthatósági szorzótényezővel,

így kapják meg a tárgyévi aktuális nyugdíjértéket.

A munkavállalók és a munkáltatók által fizetendő éves nyugdíjjárulék-mértéket a rendszerbe épített fenntarthatósági alap (a járulékfizetők számának a nyugdíjasok számához viszonyított arányától függő biztonsági alap) befolyásolhatja. Ez az alap az egy havi német nyugdíjkiadás 20-150%-a között fluktuálhat. Ha az előrejelzések szerint a következő évi járulékbévételek nem biztosítják, hogy az alap e keretek

között maradjon, akkor ennek megfelelően növelhetik vagy csökkenthetik a nyugdíjjárulék mértékét.

2024. július 1-je óta egy nyugdíjpont 39,32 eurót ér.

A törvény garantálja, hogy a tárgyévet követő évi aktuális nyugdíjérték semmilyen esetben sem lehet kisebb, mint a tárgyévi aktuális nyugdíjérték.

A fenntarthatósági szorzótényező (Nachhaltigkeitsfaktor) a nyugdíjrendszer függőségi rátájának a változását méri. Vagyis azt, hogyan változik a járulékfizetők száma a rendszer által fizetett ellátásokban részesülő nyugdíjasok számához képest.

A képlet alkalmazása hosszú távon a bruttó helyettesítési ráta csökkenéséhez vezet, mivel az aktuális nyugdíjérték növekedése elmaradhat a bruttó nemzetgazdasági átlagbér növekedésétől. A helyettesítési ráta 2030-ig nem lehet alacsonyabb, mint 43%, 2030 után viszont szükség szerint bármilyen irányban változhat, a demográfiai folyamatok miatt természetesen nem kizárt a további csökkentés.

A jelenlegi politikai szándék arra irányul, hogy 2025-ig legalább 48%-on tartsák a bruttó helyettesítési rátát. Ez is tanúsítja, hogy a német állami nyugdíj csak az egyik összetevő az időskori megélhetés biztosításában, a másik két összetevőnek – foglalkoztatói nyugdíj, magánnyugdíj – is kiemelt szerepet kell játszania. A hagyományos német hozzáállástól – amely az állami nyugdíjrendszer szinte kizárólagos szerepvállalására építette az időskori anyagai biztonságot – a mai német nyugdíjpolitikában egyre inkább teret hódít az angolszász világra jellemző közfelfogás, amely szerint minden ember saját maga is felelős a saját időskori anyagi biztonsága megteremtéséért.

Nyugdíjtípustól függő szorzótényező (Rentenartfaktor)

Az egyes nyugdíjtípusokhoz más szorzótényező tartozik, így például öregségi nyugdíj esetén a szorzótényező 1, az ideiglenes özvegyi nyugdíj esetén 0,25, a végleges özvegyi nyugdíj esetén 0,55 és így tovább.

A fentiek alapján meghatározott összetevőket helyettesítik a nyugdíjképletbe, így számítják ki a nyugdíj induló havi összegét.

A német nyugdíjkorhatár

A születési évtől függ a német nyugdíjkorhatár

születési év	nyugdíjkorhatár	a nyugdíjkorhatár betöltésének éve
1958	66 év	2024
1959	66 év 2 hónap	2025
1960	66 év 4 hónap	2026
1961	66 év 6 hónap	2027
1962	66 év 8 hónap	2028
1963	66 év 10 hónap	2029
1964-től	67 év	2031

A szerző gyűjtése

Az öregségi nyugdíjhoz minimálisan szükséges biztosítási időtartam

A német öregségi nyugdíjhoz minimálisan szükséges biztosítási időtartam 5 év (60 hónap).

A különböző öregséginyugdíj-típusokhoz különböző hosszúságú minimális biztosítási időtartamok tartoznak. Az abszolút minimum 5 év mellett a 15, 20, 35 és 45 év biztosítási tartamok különböző nyugdíjtípusokra teremtenek jogosultságot.

Ha az előírt minimális 5, 15, 20, 35, 45 éves időtartam egyes hónapjaiban nem történt keresőtevékenység miatti kötelező járulékfizetés annak következtében, hogy a nyugdíjigénylő erre önhibáján kívül (pl. betegség vagy terhesség miatt) képtelenné vált, akkor a külföldön (EU tagállamokban) szerzett biztosítási időtartamok német beszámítása során a hiányzó hónapok erejéig visszamenőleg meghosszabbítják a minimális időtartamot annyi hónappal, amennyi hónapban a fentiek miatt nem történt járulékfizetés – így a járulékfizetéssel fedezett (vagyis a nyugdíjjogosultság szempontjából többet érő) hónapok száma nő.

Erre a speciális visszamenőleges német tartamhosszabbításra lehetőséget adó, más EU tagállamban szerzett időtartamok egyebek között a következők:

- rokkantsági vagy öregségi nyugdíj folyósításának tartama,
- táppénz folyósításának tartama,
- munkanélküli ellátások folyósításának tartama,
- a gyermeknevelés időtartama a gyermek három éves koráig.

Rugalmas korhatár előtti öregségi nyugdíj

Németországban a munkából a nyugdíjba való átmenet rugalmasabbá tétele érdekében Flexirentengesetz címmel 2016-ban új törvényt fogadtak el. Ennek alapján 2017. júliusától a korábbinál rugalmasabb módon lehet a korhatár előtti nyugdíj mellett kiegészítő tevékenységet folytatni. A korhatár előtti nyugdíj mellett szerzett keresetet a nyugdíjak éves kiigazítása (nyugdíjnövelés) során figyelembe veszik.

Emellett a korhatár előtti nyugdíjakat terhelő málusz (levonás) ellensúlyozására lehetőség nyílik arra, hogy az ilyen korhatár előtti nyugdíjba vonulást tervező munkavállalók 50 éves koruk betöltését követően önkéntes kiegészítő járulékot fizessenek.

További rendelkezés, hogy 2017. januárjától a korhatár előtti nyugdíjban részesülő személy is köteles nyugdíjjárulékot fizetni a nyugdíj melletti keresőtevékenységgel szerzett keresete után mindaddig, amíg be nem tölti a rá irányadó nyugdíjkorhatárát, viszont ennek révén nyugdíjnövelésre lesz jogosult a korhatára betöltését követően.

Új lehetőség, hogy a nyugdíjkorhatára betöltését követően tovább dolgozó öregségi nyugdíjas lemondhat a nyugdíj mellett szerzett keresetének járulékmentességéről, így további nyugdíjpontokat, ezáltal szerves nyugdíjnövelési jogosultságot szerezhet.

A német nyugdíjnövelés

A német nyugdíjrendszerben minden évben július 1-jén az aktuális nyugdíjérték (aktueller Rentenwert) szerint szabályozzák a nyugdíjak összegét. Vagyis nem csak az adott évben megállapítandó, új nyugdíjak összegére, hanem a korábban megállapított összes nyugdíj összegére is hat az aktuális nyugdíjérték.

Ha az aktuális nyugdíjérték nő, akkor az összes nyugdíj összege ennek megfelelően nő. A törvényi garanciánál fogva az aktuális nyugdíjérték nem csökkenhet, ezért legrosszabb esetben a nyugdíjak összege nem változik a következő évben.

Az önkéntes járulékfizetés

Minden 16. életévét betöltött németországi lakos állampolgárságától függetlenül jogosult arra, hogy önkéntes járulékfizetéssel

- **növelje (vagy a minimális 60 havi biztosítási időből hiányzó időtartamok ily módon történő megszerzésével megalapozza) nyugdíjjogosultságát, vagy**
- **egyéb jogcím hiányában nyugdíjjogosultságot alapozzon meg, vagy**
- **két biztosítási időtartam közötti hiányzó időtartamot megszerezzen.**

Ha valaki korhatár előtti nyugdíj igénybevételére jogosult, akkor a korhatár előtti nyugdíj összegét csökkentő másodsz (levonás) ellensúlyozására előzetesen vállalhat önkéntes többletjárulékfizetést.

Önkéntes járulékfizetést akkor is teljesíthető, ha az EU valamelyik tagállamának állampolgára nem él Németországban, de legalább egy alkalommal fizetett már német járulékot.

Özvegyi nyugdíj

Az özvegyi nyugdíjra való jogosultsághoz a házasságnak legalább egy évig fenn kellett állnia az elhunyt házastárs halálát megelőzően, kivéve, ha

- **a házasságot 2002. január 1. előtt kötötték, vagy**
- **a házasságkötés célja nyilvánvalóan nem az özvegyi nyugdíjra való jogosultság megszerzése volt (pl. a házastárs balesetben hunyt el).**
- **Az özvegy "nagy" (végleges) özvegyi nyugdíjra jogosult, ha a haláleset bekövetkeztekor**
- **korlátozottan vagy teljesen munkaképtelen, vagy**
- **kiskorú (18 éven aluli) gyermeket nevel, aki lehet a saját gyermeke és/vagy az elhunyt gyermeke, vagy**
- **bármilyen életkorú gyermeket gondoz, aki lehet a saját gyermeke és/vagy az elhunyt gyermeke, aki fizikai, mentális vagy pszichológiai ok miatt nem tud gondoskodni magáról, vagy**
- **legalább 45 éves (ez az életkori korlát fokozatosan 47 évre emelkedik 2029-ig, a nyugdíjkorhatár emelkedésével összhangban)**

A "nagy" özvegyi nyugdíj annak a nyugdíjnak az 55%-a, amely az elhunytat megillette (volna). Minden más esetben az özvegy "kis" (ideiglenes) özvegyi

nyugdíjra jogosult, ami csak a halálesetet követő két évig jár. A "kis" özvegyi nyugdíj annak a nyugdíjnak a 25%-a, amely az elhunytat megillette (volna).

A befizetett német nyugdíjjárulék visszatérítése

Elterjedt tévhit, hogy a befizetett német nyugdíjjárulékot minden esetben vissza lehet igényelni, ha a járulékfizetéssel fedezett időtartam nem éri el az önálló német öregségi nyugdíj jogosultsághoz szükséges 60 hónapot (5 évet).

A visszatérítés azonban ilyen esetben sem illeti meg az EU/EGT bármely tagállamának állampolgárát, hiszen az EU koordinációs rendeletei szerint a német biztosítási időtartamot is figyelembe veszik a nyugdíjjogosultság megállapítása során, és ilyen esetben a 60 hónapnál rövidebb időtartam alapján is jogosult lehet a nyugdíjigénylő német pro rata (időarányos módon számított) nyugdíjra. Ugyanez vonatkozik az öregségi nyugdíj mellett a hozzátartozói nyugellátásokra (özvegyi nyugdíj, árvaellátás), valamint a rokkantsági nyugdíjakra is. Emellett a német nyugdíjrendszerben külföldről történő önkéntes járulékfizetéssel is lehet pótolni a minimálisan szükséges 60 hónapból hiányzó időtartamot.

Visszatérítésre csak olyan állam polgára lehet jogosult, amely nem EU/EGT tagállam, az Egyesült Királyság (legalább 2035-ig) vagy Svájc.

Pro rata nyugdíjszámítás Németországban

Ha a magyar munkavállaló nem szerzett legalább 5 év biztosítási időt Németországban, akkor önálló német nyugdíjra nem lesz jogosult, de pro rata temporis (időarányos) nyugdíjrészre igen, ha legalább 12 hónap német biztosítási idővel rendelkezik.

Az elméleti nyugdíj számítását minden állam a saját jogszabályainak megfelelő módon végzi el, hiszen például egy nyugdíjpontok alapján működő rendszert is összehasonlíthatóvá kell tenni a más alapelvekre épített rendszerekkel.

Németországban a más tagállamban szerzett szolgálati időtartamok hónapjaihoz a német időtartamok alapján megállapított nyugdíjpontok egyhavi átlagát rendelik - miután a külföldön szerzett jövedelem nem vehető figyelembe, azt nem is jelentik a nyugdíjhatóságok, így nincs olyan jövedelem, amelyet nyugdíjpontokká lehetne konvertálni. A német elméleti nyugdíjösszegnek ezt követően kiszámítják egy olyan arányú részét, ahogyan a Németországban szerzett biztosítási idő az összes biztosítási/szolgálati időhöz aránylik. Ez lesz az időarányos, pro rata temporis német nyugellátás.

Tegyük fel, hogy a nyugdíjigénylő Németországban 50 hónap biztosítási időt, Magyarországon 350 hónap szolgálati időt szerzett. Németországban az igénylő az 50 hónap alatt összesen 6 nyugdíjpontot szerzett a nyugdíjhatóság nyilvántartása szerint. Vagyis egy hónapra 0,12 nyugdíjpont jut (6 nyugdíjpont/50 német

biztosítási hónap). A pro rata számítás során ezt az átlagos nyugdíjpont-mértéket kell a magyar szolgálati időtartamhoz rendelni, vagyis e példában a magyar jogosultság alapján 42 nyugdíjpont (350 hónap x 0,12 nyugdíjpont) illeti meg az igénylőt a német elméleti nyugdíj számítása során. A német elméleti nyugdíjat tehát összesen 48 nyugdíjpont (6 pont a német jogosultság, 42 pont a magyar jogosultság alapján) figyelembe vételével állapítják meg. Ezt az elméleti nyugdíjat kell arányosítani úgy, ahogyan a német biztosítási időtartam aránylik az összes biztosítási időtartamhoz, azaz a példában ahogyan az 50 német hónap aránylik az összesen 400 (50 német+350 magyar= 400 összesített) hónaphoz, vagyis az elméleti nyugdíj 12,5%-a ($50/400$) lesz a német pro rata nyugdíj, amit a német pontrendszer szerint az összesített elméleti 48 nyugdíjpont 12,5%-ának, azaz 6 német nyugdíjpontnak megfelelően állapítanak meg. Miután 2024-ben egy német nyugdíjpont 39,32 euró, a pro rata német nyugdíj 235,92 euró lesz a példabeli esetben. Az érintett munkavállaló magyar nyugdíját a kettős számítással állapítják majd meg, mert az önálló magyar nyugdíj feltételei is teljesültek (a teljes magyar nyugdíjhoz legalább 20 év, azaz 240 hónap szolgálati idő szerzése szükséges), vagyis először kiszámolják a 29 év magyar szolgálati idő (a 350 hónapból az egész évek száma) és a Magyarországon 1988 óta szerzett nyugdíjjárulék-köteles kereseteiből számított nettó havi életpálya átlagkeresete alapján az önálló magyar nyugdíját, majd az EU koordinációs rendeleteivel összhangban kiszámolják a magyar és a német összegzett szolgálati/biztosítási idő alapján a pro rata magyar nyugdíjrészt, és a kettő közül a nagyobb összegűt állapítják meg magyar nyugdíjként.